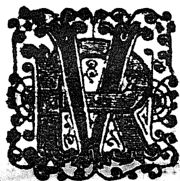
శ్రీ రస్తు.

పులస్త్యస్మృతి

సటీక

చెన్నపురి:
వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులుఅండ్‌సన్స్ వారిచేఁ
ప్రకటితము.
1931.

All Rights Reserved.

26982

PRINTED BY
V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS
AT THE SRI RAMA PRESS,
Tondiarpet, Madras.—1931.

పులస్త్యస్మృతి.

శ్లో. కురుక్షేత్రే మహాత్మానం
పులస్త్యమృషయోఽబ్రువన్,
తాంశ్చ ధర్మప్రకారాన్వై
వద నస్త్వం సమాహితః. ౧

టీక. త్వం=నీవు, నః=మాకు, సమాహితః = స్థిరచిత్తుఁడవై, ాన్ ధర్మప్రకారాన్ చ=ఆయాధర్మములను, వద=చెప్పుము. తి=అని, ఋషయః=ఋషులు, కురుక్షేత్రే = కురుక్షేత్రమున ందు, మహాత్మానం=మహాత్ముఁడైన, పులస్త్యం=పులస్త్యఋషిని ార్చి, అబ్రువన్=పలికిరి.

ఏవం పృష్టః ప్రత్యువాచ
సర్వాంస్తాన్ పృచ్ఛతో ద్విజాన్,
పంచధాఽవస్థితో ధర్మ
శ్శృణుధ్వం ద్విజసత్తమాః. ౨

ఏవం=ఈవిధముగా, పృష్టః=అడుగఁబడినవాఁడై, పృచ్ఛ ః=అడుగుచుండే, తాన్ సర్వాన్ ద్విజాన్=ఆయందరుద్విజు నుగూర్చి, ప్రత్యువాచ=(క్రిందచెప్పఁబోయెడిప్రకారము)

బదులుపలికెను. ద్విజసత్తమాః = ఓబ్రాహ్మణులారా, ధర్మః = ధర్మము, పంచధా=ఐదువిధములుగా, అవస్థితః=ఉన్నది, శృణుధ్వం=(వానిని) వినుఁడు.

వర్ణధర్మ స్స్మృతశ్చైవ
ఆశ్రమాణాం తతఃపరం,
వర్ణాశ్రమస్తృతీయస్తు
ధర్మో నైమిత్తికస్తథా. 3

వర్ణధర్మః=వర్ణసంబంధమైనధర్మము(మొదటిది)తతఃపరం=అటుతర్వాత,ఆశ్రమాణాంధర్మః=ఆశ్రమసంబంధమైనధర్మము, వర్ణాశ్రమస్తు = వర్ణాశ్రమధర్మము, తృతీయః =మూఁడవది, తథా=అటువలనే, నైమిత్తికఃధర్మః=నైమిత్తికధర్మము (నాలుగవదిగా) స్మృతశ్చైవ=చెప్పఁబడినదేను.

వర్ణమేకం సమాశ్రిత్య
యో ధర్మస్సంప్రకీర్తితః,
వర్ణధర్మస్స విజ్ఞేయః
యథోపనయనాదికః. ४

ఏకంవర్ణం=ఒకవర్ణమునే, ఆశ్రిత్య=అనుసరించి,యఃధర్మః=ధఏర్మము, సంప్రకీర్తితః=చెప్పఁబడుచున్నదో, సః=అది, ఉపనయనాదికఃయథా=ఉపనయనాదికమువలె, వర్ణధర్మః=వర్ణధర్మముగా, విజ్ఞేయః=తెలిసికొనఁదగినది.

యస్త్వాశ్రమం సమాశ్రిత్య
పరార్థస్సంవిధీయతే,

ఉక్త ఆశ్రమధర్మస్తు
భిక్షాచర్యాదికం యథా. ౪

ఆశ్రమం=ఆశ్రమమును, సమాశ్రిత్య = అనుసరించి, యః పరార్థస్తు = ఏధర్మము పరులకుగా, సంవిధీయతే=విధింపఁబడుచున్నదో (అది) భిక్షాచర్యాదికంయథా=భిక్షాచరణము మొదలైనధర్మమువలె, ఆశ్రమధర్మః = ఆశ్రమధర్మముగా, ఉక్తః= చెప్పఁబడినది.

ఉభయస్య నిమిత్తేన
యోవిధిస్సంప్రవర్తతే,
నైమిత్తికస్స విజ్ఞేయః
ప్రాయశ్చిత్తవిధిర్యథా. ౬

నిమిత్తేన = నిమిత్తవిశేషముచేతను, ఉభయస్య = రెంటికి (వర్ణాశ్రమములకు), యఃవిధిః=ఏవిధి, సంప్రవర్తతే=ప్రవర్తింపుచున్నదో, సః = అది, ప్రాయశ్చిత్తవిధిఃయథా = ప్రాయశ్చిత్తవిధివలె, నైమిత్తికః = నైమిత్తికము (ధర్మము అని) గా, విజ్ఞేయః = తెలియఁదగినది.

బ్రహ్మచారీ గృహస్థశ్చ
వానప్రస్థోఽథ భిక్షుకః,
ఉక్త ఆశ్రమధర్మస్తు
రాజధర్మస్తు పంచమః. ౭

బ్రహ్మచారీ=బ్రహ్మచారి, గృహస్థశ్చ=గృహస్థుఁడును, వానప్రస్థః=వానప్రస్థుఁడును, అథ=మఱియు, భిక్షుకః = సన్యాసి,

ఆశ్రమధర్మస్తు=(వీరికి) ఆశ్రమధర్మము, ఉక్తః=చెప్పఁబడినది. రాజధర్మస్తు=రాజధర్మము, పంచమః=ఐదవది.

వర్ణధర్మశ్చతుర్థస్తు
ఆశ్రమాణాం తథైవ చ,
ద్వయోస్సాధారణో ధర్మః
యశ్చాసౌ శేషభాగ్భవేత్. ౮

ఇజ్యాధ్యయనదానాని
యథాశాస్త్రం సనాతనం,
బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యానాం
సమానో ధర్మ ఉచ్యతే. ౯

వర్ణధర్మః=వర్ణధర్మము, తథా=అటువలెనే, ఆశ్రమాణాం=ఆశ్రమములయొక్క, (ధర్మము) చతుర్థః = నాలుగవది, యశ్చ=ఏధర్మము, శేషభాగ్భవేత్ = వర్ణాశ్రమధర్మోపకారకమైనదో, అసౌ=ఇది, ద్వయోః=రెంటికి (వర్ణాశ్రమములకు) సాధారణధర్మః=సాధారణమైనధర్మము, ఇజ్యాధ్యయనదానాని = ఆరాధన అధ్యయన దానములు, బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యానాం=బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యులకు, సనాతనం = పురాతనమైన, యథాశాస్త్రం=శాస్త్రమునతిక్రమించని, సమానఃధర్మః=సాధారణమైనధర్మములు (అని) ఉచ్యతే=చెప్పఁబడుచున్నది.

యజనాధ్యయనే రాజ్ఞః
భూతానాం చాభిరక్షణం,
పాశుపాల్యం కృషిశ్చైవ
వైశ్యానాం జీవనం స్మృతం. ౧౦

26982
3.3.73

శూద్రస్య ద్విజశుశ్రూషా
ద్విజానామనుపూర్వశః,

రాజ్ఞః=రాజునకు, యజనాధ్యయనే = యాగముచేయుట, అధ్యయనముచేయుటయు, భూతానాం అభిరక్షణం చ=ప్రాణిరక్షణము, వైశ్యానాం=వైశ్యులకు, పాశుపాల్యం=పశుపాలనము, కృషిశ్చైవ=వ్యవసాయమును, శూద్రస్య=శూద్రునికి, ద్విజానాం = ద్విజులకు, (బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యులకు) అనుపూర్వశః=వరుసగా, ద్విజశుశ్రూషా=ద్విజసేవయు, జీవనం=జీవనముగా, స్మృతం=చెప్పఁబడియున్నది.

శుద్ధాచర్యా సువృష్ణస్త
త్సేవాకరణ కర్మ చ. ౧౧

గురూపాస్యాగ్నిశుశ్రూషా
స్వాధ్యాయవ్రతధారణం,
త్రికాలస్నాయితా భైక్షం
గురౌ ప్రాణాంతికే స్థితిః. ౧౨

తదభావే గురుసుతే
తథా సబ్రహ్మచారిణి,
నామతో దాసమానిత్వం
స్వధర్మో బ్రహ్మచారిణః. ౧౩

సువృష్ణః=శ్రేష్ఠమైన ఆచార్యునియొక్క, శుద్ధాచర్యా=మంచినడత, తత్సేవాకరణకర్మ చ=వాని సేవ, గురూపాస్య = గురుధ్యానము, అగ్నిశుశ్రూషా=అగ్నికార్యము, స్వాధ్యాయవ్రత

ధారణం = వేదవ్రతమునుధరించుట, త్రికాలస్నాయితా = మూఁడుకాలములందు స్నానముచేయుట, భైక్షం = భిక్ష చేయుట, ప్రాణాంతికే=ప్రాణావసానకాలమందు, గురౌస్థితిః = గురుసమీపమందుండుట, తదభావే=ఆగురుసన్నిధి దొరకని యెడల, గురుసుతే=గురుపుత్రుని సమీపమునందుండుట, తథా= అటువలెనే, సబ్రహ్మచారిణి = కూడాచదువుకొనిన వానితో నుండుట, నామతః=పేరుతోగూడ, దాసమానిత్వం=దాసుఁడు గానుండుట, బ్రహ్మచారికి, స్వధర్మః= అసాధారణధర్మము.

అగ్నిహోత్రోపకరణం
జీవనం చ స్వకర్మభిః,
ధర్మదారేషు కామ్యేషు
విహితైకరతిక్రియా. ౧౪

దేవపిత్ర్యతిథిభ్యశ్చ
భూతానా మనుకంపితా,
శ్రుత్యుక్తోత్పన్నసంస్కారః
ధర్మోఽయం గృహమేధినః. ౧౫

అగ్నిహోత్రోపకరణం = అగ్నిహోత్రముచేయుట, స్వకర్మభిః జీవనం చ=తనవృత్తిచేత జీవనముచేయుట, కామ్యేషు= కోరికగల, ధర్మదారేషు = ధర్మభార్యలయందు, విహితైకరతిక్రియా=శాస్త్రీయమైన అనురాగము కలిగియుండుట, దేవపిత్ర్యతిథిభ్యశ్చ=దేవపిత్ర్యతిథులకొఱకు, పూజచేయుట, భూతానాం=ప్రాణులకు, అనుకంపితా=దయకలిగియుండుట, శ్రుత్య

శ్రౌత్పన్నసంస్కారః = వేదోక్తసంస్కారము కలిగియుండుట, అయం=ఇది, గృహమేధినః=గృహస్థునకు, ధర్మః=ధర్మము.

జపిత్వమగ్నిహోత్రిత్వం
భూశయ్యాజినధారణం,
వనేవాసః పయోమూలం
నిరాకరణవృత్తితా. ౧౬

ప్రతిగ్రహనివృత్తిశ్చ
త్రిస్నానవ్రతధారితా,
దేవతాతిథిపూజా చ
ధర్మోఽయం వనవాసినామ్. ౧౭

జపిత్వం = జపముచేయుట, అగ్నిహోత్రిత్వం=అగ్నిహోత్రముచేయుట, భూశయ్యా=భూమిమీఁదపండుకొనుట, అజినధారణం=జింకచర్మమునుధరించుట, వనేవాసః = వనవాసము, పయోమూలం=ఉదకముయొక్క గడ్డలయొక్క భక్షణము,నిరాకరణవృత్తితా=అడ్డులేకయుండుట, ప్రతిగ్రహనివృత్తిః=ప్రతిగ్రహముచేయకయుండుట, త్రిస్నానవ్రతధారితా = మూఁడుకాలములందు స్నానవ్రతములఁజేయుట,దేవతాతిథిపూజా చ= దేవతలకు అతిథులకు పూజచేయుట, అయం = ఇది, వనవాసినాం=వానప్రస్థులకు, ధర్మః=ధర్మము.

సర్వారంభపరిత్యాగః
భైక్షాన్నం వనమూలతా,
నిష్పరిగ్రహతాద్రోహః
సమతా సర్వజంతుషు. ౧౮

ప్రియాప్రియపరిత్యాగః
సుఖదుఃఖావికారితా,
సబాహ్యాభ్యంతరం శౌచం
నియమో వ్రతధారితా. ౧౯
సర్వేంద్రియసమాహారో
ధారణధ్యాననిత్యతా,
భావశుద్ధి స్తథేత్యేవం
పరివ్రాడ్ధర్మ ఉచ్యతే. ౨౦

సర్వారంభపరిత్యాగః = సమస్తయత్నమును విడుచుట, భైక్షాన్నం = భిక్షచేయుట, వనమూలతా = వనాశ్రయము, నిష్పరిగ్రహతా = ద్రవ్యాదులందు ఆసక్తిలేకయుండుట, అద్రోహః=ద్రోహము లేకయుండుట, సర్వజంతుషుసమతా=అన్ని ప్రాణులయందుసమబుద్ధి, ప్రియాప్రియపరిత్యాగః=ఇష్టానిష్టములను త్యాగముచేయుట, సుఖదుఃఖావికారితా=సుఖదుఃఖములందు మనోవికారములేకయుండుట,సబాహ్యాభ్యంతరంశౌచం=లోపలవెలుపల శుచికలిగియుండుట, నియమః=నియమము, వ్రతధారితా = వ్రతమునుధరించుట, సర్వేంద్రియసమాహారః జ. ఇంద్రియస్వాధీనము, ధారణధ్యాననిత్యతా=ధారణధ్యానములందు నిరతత్వము, తథా=అటువలెనే, భావశుద్ధిః = చిత్తశుద్ధి, ఏవం=ఇది, పరివ్రాడ్ధర్మః=సన్యాసియొక్క ధర్మముగా,ఉచ్యతే=చెప్పఁబడుచున్నది.

అహింసా సత్యవాదశ్చ
సత్యం శౌచం దయాక్షమా,

వర్ణానాం లింగినాం చైవ
సామాన్యో ధర్మ ఉచ్యతే. ౨౧

అహింసా=హింస చేయకుండుట, సత్యవాదశ్చ = సత్యము చెప్పుట, సత్యం=సత్యమైన, శౌచం = శుద్ధి, దయా = దయ, క్షమా=ఓర్పు, వర్ణానాం=(బ్రాహ్మణాది)వర్ణములకు, లింగినాం= సన్న్యాసులకు, సామాన్యధర్మః=సాధారణధర్మముగా, ఉచ్యతే= చెప్పఁబడుచున్నది.

విజ్ఞానసాధ్యతా సర్వ
ధర్మోఽయం వర్ణలింగినాం,
అదృష్ట ఆదిమః ప్రోక్తో
దృష్టో ధర్మో ద్వితీయకః. ౨౨
ఉభయార్థ స్తృతీయశ్చ
న్యాయమూల శ్చతుర్థకః,
ఉభయవ్యవహారశ్చ
దండధారణమేవ చ. ౨౩

వర్ణలింగినాం=బ్రాహ్మణాదులకును సన్న్యాసులకును, అయం= ఈ క్రిందఁజెప్పఁబోవునది, ధర్మః=ధర్మము, అదృష్టః = శాస్త్ర మూలకమైనధర్మము, ఆదిమః=మొదటిది, దృష్టోధర్మః=దృష్ట ప్రయోజనముగలధర్మము, ద్వితీయకః= రెండవది, ఉభయార్థ శ్చ=దృష్టాదృష్టప్రయోజనముగలది, తృతీయశ్చ=మూఁడవది, న్యాయమూలశ్చ=యుక్తిమూలకమైనది, చతుర్థశ్చ=నాలవది, ఉభయవ్యవహారశ్చ = వర్ణసన్న్యాసులవ్యవహారమున్ను, దండ

ధారణమేవ చ=దండధారణమున్ను, సర్వా=సమస్తము, విజ్ఞాన సాధ్యతా=జ్ఞానమువలన సాధింపఁదగినది.

తుల్యార్థానాం వికల్పస్స్యా
న్న్యాయమూలః ప్రకీర్తితః,

తుల్యార్థానాం=సమానప్రయోజనము కలవానికి, వికల్పః = వికల్పము. (తుల్యబలవిరోధము) ప్రకీర్తితః = వెనుక చెప్పఁబడిన, న్యాయమూలః = యుక్తిమూలము, స్యాత్=అగును.

వేదేతు విహి(ధి)తో ధర్మ
స్స్మృతౌ దర్శిత ఏవ హి. ౨౪

అనువాకశ్రుతిసూక్త
కావ్యార్థా ఇతి మానవాః,

వేదేతు=వేదమందు, విహితః=చెప్పఁబడిన, ధర్మః=ధర్మము, స్మృతౌ=స్మృతియందు, దర్శితఃఏవ=కనుపఱుపఁబడినది. మానవాః=మనుధర్మములు, అనువాకశ్రుతిసూక్తకావ్యార్థాః = అనువాకములయొక్కయు, శ్రుతులయొక్కయు, సూక్తములయొక్కయు, కావ్యములయొక్కయు, అర్థములు, ఇతి=అనిచెప్పఁబడియున్నవి.

గుణార్థపరిసంఖ్యాతో
బాంధవాదౌ విశేషతః. ౨౫

విశేషదృష్ట ఏవాసౌ
ఫలార్థమితి మానవాః,
తదర్థశ్చ ప్రయాసోయః
స చ సేవ్యః ఫలార్థినా. ౨౬

విశేషతః=ముఖ్యముగా, బాంధవాదౌ = బంధువులు మొదలైన వారివిషయమై, గుణార్థపరిసంఖ్యాతః=గుణార్థ వ్యవహారమువలన, అసౌ = ఈధర్మము, ఫలార్థం=ప్రయోజనముకొఱకు, విశేషదృష్టః=బాగుగాఁ జూడఁదగినది, ఇతి = అని, మానవాః= మను ధర్మములు చెప్పుచున్నవి. యః ప్రయాసః=వి ప్రయాసము, తదర్థః=దానికొఱకైనదో, సః=అది, ఫలార్థినా=ఫలమును కోరువానిచేత, సేవ్యః=పొందఁదగినది.

ఉక్తః పంచవిధో ధర్మ
శ్శ్రేయోభ్యుదయ హేతుకః,
పురుషాణాం యథాయోగం
స చ సేవ్యః ఫలార్థినా. ౨౭

శ్రేయోభ్యుదయహేతుకః=శ్రేయస్సున వృద్ధికి హేతువైన, పంచవిధః ధర్మః=ఐదువిధములైనధర్మము, ఉక్తః=చెప్పఁబడినది. సః=ఆధర్మము, పురుషాణాం = మనుజులకు, యథాయోగం = చెప్పఁబడినటుల, ఫలార్థినా=ఫలమును కోరువానిచేత, సేవ్యః= చేయఁదగినది.

సమాప్తము.

26982
25.3.73

చెన్నపురి : వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే
శ్రీ 'రామ' ప్రెస్సున ముద్రితము.—1931.

సంస్కృత గ్రంథములు.

ధర్మశాస్త్రములు.

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ
ఆపస్తంబప్రవరకాండము, సటీక	...	0	3
ఆశ్వలాయనప్రవరకాండము ,,	...	0	2
ఆశౌచనిర్ణయము (తెనుఁగు)	...	0	3
గౌతమస్మృతి, సాంధ్రటీక	...	1	0
దేవలస్మృతి, సాంధ్రటీక	...	0	3
ధర్మసింధువు, తెనుగుతర్జుమా	...	4	0
పరాశరస్మృతి, సాంధ్రతాత్పర్యము	...	0	12
పిష్టపశుఖండనము	...	0	6
బుధస్మృతి, సాంధ్రతాత్పర్యము	...	0	2
బృహస్పతిస్మృతి ,,	...	0	3
మనుస్మృతి, సంస్కృతాంధ్రవాఖ్యానము	...	4	0
లిఖితస్మృతి, సాంధ్రటీక	...	0	8
వృద్ధపరాశరస్మృతి, సాంధ్రటీక	...	0	2
శంఖలిఖితస్మృతి, సాంధ్రటీక	...	0	2
శంఖధర్మస్మృతి ,,	...	0	12
హారీతస్మృతి, సాంధ్రటీక	...	0	8

స్తోత్రములు.

ఆదిత్యహృదయము, సటీక	...	0	3
ఇంద్రాక్షీశివకవచము	...	0	2
కనకధారాస్తవము, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము		0	2
కృష్ణకర్ణామృతము, ఆంధ్రటీకాపద్యతాత్పర్యసహితము		1	8
శ్రీకృష్ణలీలాతరంగిణి, ఆంధ్రతాత్పర్యవివరణసహితము		1	8